

SZIRMAI PÉTER

Lenn, Tűzföldön

Már egy órája ültem az idős, indián arcú nővel szemben, de nem jutotunk előbbre. Késő délelőtt volt már. Apró szobája egyetlen ablakán keskeny pázmában hatolt be a kékes, sarkvidéki fény, szűk, kis területet világítva meg a szemközti falon. A szoba többi részében félhomály uralkodott. A sarokban vetetlen ágy, mellette kopottas komód. Ő egy ősrégi karfás fotelben ült. Testén színét vesztett, régi otthonka. Lába hatalmas, kopott, bundás papucsban. Az ablakkal szemben, a falon, olcsó, barna keretes óra szelelte az időt.

Kértem, hogy meséljen a múltról, gyerekkoráról, de nem szólt. Keze a szék karfáján.

– Honnan is jött? – kérdezte.

Megköszörülte a torkát.

Mondtam, hogy Európából, régi hazájából.

Megmoccant a széken. A keze a karfán maradt.

– Tudja, ez itt a világ vége – mondta. – Így is nevezzük: El fin del mundo¹. Elszakadtunk mindentől. Nem tartozunk a kontinenshez.

Megingattam a fejemet. Aztán azt kérdeztem:

– Hányan laknak a szigeten?

Kicsit várt a válasszal, de a szája mozgott, mintha kimondás előtt megőrölte volna a szavakat.

– Rajtam kívül még egy-két család – mondta. – Az egyikkel állok kapcsolatban. Ők hoznak nekem reggelenként ennivalót. De végül is: én itt egyedül vagyok.

Hallgattunk. Nem akartam megbontani a csendet. Aztán ő szólt:

– Egyedül vagyok, de velem vannak azok is, akik elmentek, és akik már nem élnek.

Bólogattam.

– Róluk szeretnék hallani – mondtam.

Tekintete az ablakon át a messzi égbe kapaszkodott, felfedve hályogos, szürkés-kék szemét.

¹ A világ vége.

– Sokan eltűntek és sokan mentek el. Nehéz itt az élet.

Várt egy kicsit, aztán folytatta.

– A mellettem lévő telek most üres. Utoljára egy ír család lakott ott. Csak az írek bírják ki itt a szélsőséges időjárást. De ezek az írek is elmentek.

– Mikor volt ez? – kérdeztem.

– Úgy tíz, de lehet, hogy már húsz éve ennek.

Hallgattam, ahogy a hullámok nekiverődnek a sziklának. Arra gondoltam, ezer év múlva már nem lesz ott szikla, nem lesz ott semmi sem.

Néztem csontba metszett arcát, az orra tövétől induló mély ráncokat.

– Hány éves? – kérdeztem.

Tekintetét elvette a fényt adó ablakról, és a hang forrását kereste. Csak körülbelül találta meg, hogy merrefelé ülök.

– Nem tudom – mondta. – Akik velem egyidősek voltak, már régen meghaltak.

Hallgattam.

– És mi a legrégebbi emléke? – kérdeztem.

Felhúzta a szemöldökét, tágra nyitotta a szemét. Hallgatott. Aztán azt mondta:

– A kaliforniai aranyláz idején nagy volt a nyüzsgés errefelé. Még kislány voltam akkor. Rengeteg hajó süllyedt el itt az öbölben. A töredezett part, a rengeteg szikla miatt nehéz navigálni. Kiszámíthatatlan az időjárás, valójában itt nincsenek évszakok. Az óceán ural mindent. Ő hozza a szelet, az esőt, a jeget, mindent.

Megint a hullámverésre lettem figyelmes.

– Később – mondta –, amikor északon megépült a nagy csatorna, na, utána már nem jött errefelé senki sem.

– A Panama-csatorna? – kérdeztem.

Biccentett.

Hümmögtem.

– Azért mégis, időnként voltak itt lakók... – mondtam.

– Na, igen. De csak azok jöttek ide, akiket üldöztek a hazájukban, és másutt nem fogadták be őket.

Hallottam, hogy a szél vízcseppeket ver az ablaknak.

– Szakad az eső – mondtam.

Alig láthatóan megbiccentette a fejét.

– Amióta élek, mindig esett az eső.

Az asztalon tapogatva megkereste a cigarettás dobozt. Egy szálat vett ki belőle, a szájába illesztette. Segítettem meggyújtani neki. Jólesően fújta a plafon felé a füstöt.

– Köszönöm – mondta. – Csak akkor cigarettázom, ha jön hozzám valaki.

Aztán hosszú csend következett, lassú mozdulatok. Ez a lassúság, monotonitás szinte félálomba ringatott. Lehet, hogy tíz perc, de lehet, hogy egy óra is csöndben telt el. Aztán éreztem, hogy kérdeznem kell.

– És akik ide költöztek, mivel foglalkoztak?

– Állattartással – mondta. – Juhval, szarvasmarhával. Lekerítették a földet, nagy estanciákat² hoztak létre. Ott éltek, egy vagy két család. Mostoha körülmények között, mindentől elzárva.

– Akkor nem is volt itt falu vagy város?

Szippantott a cigarettából. Intett a fejével.

– Soha. Ezek évtizedeken át éltek itt, aztán meghaltak. De jöttek újak, akik ugyanezt tették.

Néztem az ujjai között felfelé tekerődző füstöt.

– És a maga családja? – kérdeztem.

– Apám, anyám olyan régen meghaltak, hogy nem is emlékszem rájuk pontosan. Az aranyláz végén talán, de lehet, hogy a századfordulókor.

Arcán nem látszottak érzelmek. Olyan volt, mint egy szobor.

– Gyerekei vannak?

– Vannak, de elmentek. Réges-régen. Azt mondták, északra mennek, nem vihetnek magukkal. Soha nem látogattak meg. Nem tudok róluk.

Nagyot nyeltem. Gombócot éreztem a torkomban.

– És a férje?

– Ő is elment, még a gyerekek előtt. Nem bírta itt. Városi életre vágyott.

– Miért nem vitte magával?

– Erre már nem emlékszem. Azt hiszem, nem indokolta.

Hosszan hallgattunk. Az eső verte az ablaküveget.

– Emlékszik még valamire az óhazából? – kérdeztem.

Megingatta a fejét.

– Kicsi gyerekként kerültem ide...

– És az édesanyja nem mesélt Magyarországról?

A szája szélén megrándult egy izom.

– Mesélte, hogy szép hely..., hogy ott nem esik *mindig* az eső. Nem fúj *mindig* a jeges szél.

Keze megmozdult a szék karfáján, hosszú hamu esett a földre, a fel szálló füst meglibbent.

² Birtok.

– De apám nem engedte, hogy erről beszéljünk – így ő. – Azt mondta, hogy mi most már spanyolok vagyunk, argentinok.

Dühösen elnyomta a csikket a hamutálban.

– Miért jött el ide? – vágta fel a száját a kérdés.

– A munkám miatt... Geográfus vagyok. És mondták, hogy itt él egy magyar asszony. Ezért.

– Nem mehetek már vissza... Ne fájdítsa a szívemet!

Megfogtam a kezét. Öreg, vékony, csontos keze volt.

– Nem akar bejönni a városba? Öregek otthonába...?

Kurtán felnevetett. Elhúzta a kezét.

– És maga szerint ki finanszírozza mindezt?

Szája feszült, mint a szíj. Hallgattunk.

– Na, látja! – mondta.

Felálltam.

– Egy hét múlva visszajövök. Addig találok valamilyen megoldást – mondtam.

Rám emelte világítalan szemét. Mosolyogva bólogatott, mintha méregett volna.

A tűzhelyről elpakoltam a mosatlant, gyorsan előlélítettem. Táskámból kis tasakot kerestem elő, főztem neki egy csésze levest. Odaültem vele szemben, és kanalanként megettettem. Éreztem, hogy jólesett neki.

Összeszedtem a holmimat, elköszöntem. A helikopterhez menet arcomba fújta az esőt a szél.

Egy hét múlva, ahogy ígértem, visszatértem hozzá. Későn érkeztem. Feje hátra vetve, szeme tágra nyitva, lecsúszva ült a székében.

*Gáspár Aladár:
Élet-balál fa*